

door Evenhuis en de zijnen in Friesland¹); de meeste gaven hun aanvankelijke bezwaren spoedig op.

De praktijk heeft, menen wij, de leiding van het Nationaal Steunfonds in het gelijk gesteld. Er zijn uit de kringen van het NSF wel slachtoffers gevallen, maar zulks dan door het *werk* dat zij deden, niet door de administratieve zorgvuldigheid die betracht werd. Geen enkel onderduikersgezin is, voorzover bekend, ooit gearresteerd doordat te zijnen behoeve een 'Schadeformulier ongevallenverzekering' ingevuld was of doordat iemand, meestal de echtgenote, regelmatig een (als regel onleesbare) handtekening onder kwitanties plaatste. Eén spannend moment heeft zich voorgedaan: begin september '44, toen de vier koffers waarin zich al die kwitanties bevonden, uit het pand in Amsterdam waar zij verborgen waren (het was het bedrijfspand van een vroegere Joodse textielfirma), opeens gestolen bleken te zijn; de dief stuurde toen de directie van de firma die in het pand gevestigd was, enkele dreigbrieven: hij eiste f 50 000 en zou anders, schreef hij, met de koffers naar de *Sicherheitspolizei* gaan. Een ondergedoken Rotterdamse inspecteur van politie, S. van der Wind, die onmiddellijk door Walraven

¹ Als centrale figuur bij het steunfondswerk in Friesland moest Evenhuis natuurlijk wel vastleggen wie zijn geldinzamelaars en 'uitbetalers' waren. Van elk hunner hield hij een kaart bij, maar op die kaarten waren de betrokkenen slechts met een code-aanduiding vermeld. De verklaring van die code-aanduidingen bevond zich in een apart cahier. In juli '44 werd Evenhuis gearresteerd toen hij in Amsterdam zijn dochter uit handen van de *Sicherheitspolizei* trachtte te krijgen. De *Sicherheitspolizei* had evenwel geen bewijsmateriaal tegen hem en dat kon ze in eerste instantie ook niet vinden want toen men in Friesland gehoord had dat Evenhuis in Amsterdam gevangen zat, waren zijn woonhuis en de inspectie onmiddellijk 'schoongemaakt' door KP'ers, onder wie de leider van een van de Friese Knokploegen, Krijn van der Helm: zij hadden alle bezwarende stukken, waaronder Evenhuis' cahier, naar de douaneloods overgebracht; daarbij hadden zij er evenwel niet op gelet dat zich juist daar ook het kaartstelsel van Evenhuis bevond. Enkele dagen later bracht van der Helm, vrezend dat ook in die douaneloods naar bezarend materiaal gezocht zou worden, al die stukken naar een kaaspakhuis over dat door de Friese Knokploegen als depot gebruikt werd. Het bestaan van dat depot werd evenwel op 14 of 15 juli aan de *Sicherheitspolizei*-Leeuwarden onthuld door een KP'er die gearresteerd en barbaars mishandeld was. Op 15 juli viel de *Sicherheitspolizei* het depot binnen - en vond daar nu bij elkaar het kaartstelsel en het cahier van Evenhuis. Een groot deel van diegenen wier namen en adressen in het cahier genoteerd stonden, kon nog in allerijl onderduiken, maar enkelen werden gearresteerd. Het bewijsmateriaal voor Evenhuis' illegale activiteit was verpletterend. Hij werd met enkele van zijn naaste medewerkers op 18 augustus in Vught gefusilleerd. Vermeld zij nog dat Evenhuis zijn grote vaste geldgevers slechts met codetekens aangeduid had - hun namen en adressen stonden niet in het cahier. Geen van die namen en adressen heeft hij prijsgegeven.